

MAGYAR IZRAELITA.

Hitfelekezeti érdekü hetilap.

Kiadó: **Leitner M. L.** könyv- és könyvnyomtatás-rajongó.

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

<p>Előfizetési feltételek: Pesten házhozhordással, vidékre postai szétküldéssel. Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.</p>	<p>Szerkesztői iroda: Deák Ferencz-utca 5-ik szám, 2-ik emelet, hová a kéziratok intézendők.</p>	<p>Megjelenik minden csütörtökön egy egész iven. Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon fölül egy félhasábos petsor után 3 kr. számíttatik.</p>
--	---	---

Az egyenlőségi kör

folyó hó 8-án Klapka György elnöke alatt tartott közgyűlésén tárgyalás alá vette az egyenjogositási törvényjavaslat ügyében a képviselőházhoz terjesztendő következő kérvényt:

Mélyen tisztelt képviselőház!

„Haladás és reform“ — ez azon jelszó, mely alatt a legmélyebb tisztelettel alólirt egyenlőségi kör politikai működését megkezdte. Oly jelszó ez, melyben biztos a siker, és mely vajha minél előbb kiindulási pontjává válnék mindazon erőknél, melyek a köztügy szolgálatában működnek.

Az egyenlőségi kör politikai irányánál fogva azért csak örömmel nézhetne, hogy a miniszterium, a hazai izraeliták polgári és politikai egyenjogositását illetőleg, törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé. E tétellel oly köteletséget rovott le a kormány, melynek teljesítésével tartozott az ország erkölcsi és anyagi érdeke, tartozott önmaga iránt.

Az egyenlőségi kör teljes bizalommal és megnyugvással reméli, hogy a mélyen tisztelt képviselőház magáévá teendő a szóba lévő törvényjavaslatot. Hogy Magyarország képviselete a hazai izraeliták egyenjogositását ép úgy a jog és igazság követelményének mint az idő vissza nem utasítható igényének tekinti: e mellett nem egy fölrirta és nyilatkozata tanuskodik. Nem új kérdéssel áll ezuttal szemközt Magyarország képviselete: a hazai izraeliták egyenjogositása ügyében jelenleg csak azon elveket fogja alkalmazni, melyeknek már oly gyakorta volt meggyőző szószólója.

Ez elveknek alkalmazása a képviselőház asztalán fekvő törvényjavaslat elfogadása által, a mi a polgári és politikai jogegyenlőséget illeti, bizonyára teljesen ki fogja elégíteni azokat, kiket az országgyűlés első sorban tartott szem előtt, valahányszor e kérdést megérintette. A kiknek azelőtt reményt nyújtottak, azok most a remény teljesítését nyerik. És nyerik oly módon, mely ép oly egyszerű, mint célra vezető. A haza azon lakosai, kik eddig polgári és politikai jogokkal nem bírtak, e jogok részeseivé váltak, még pedig a legrövidebb s legbiztosabb, és azért egyszersmind legmegnyugtatóbb úton.

De midőn a képviselőház bölcsességébe vetett hitünknek imigy szilárd meggyőződésen alapuló kifejezést adunk, nem tehetjük ezt anélkül, hogy egy kérelemmel ne járulnánk a mélyen tisztelt képviselő-

ház színe elé. e kérelmünk tárgya némi összekötésben állván a ház asztalán fekvő törvényjavaslattal.

A szóban lévő törvényjavaslat csak is a polgárnak az állámhoz való viszonyával foglalkozik és azt az izraelitákat illetőleg a legszabadelvűbb módon körül is írja. De ezzel nem nyert még kielégítést azon szükség, mely a bevett vallások részére az 1848-diki XX. törvénycikket hozta létre. A vallásfelekezet egyenlőségét és viszonzosságát a képviselőház asztalán fekvő törvényjavaslat nem is érinti.

Sőt a vallásfelekezet egyenlősége és viszonzossága azon kívül, hogy a szóban lévő törvényjavaslat által nem terjesztetik ki a zsidó hitfelekezetre, és így nem tudható egész bizonyossággal, vajjon a zsidó hitfelekezet részese-e azon jogoknak, melyek törvény által e bevett vallások számára biztosítvák: az egyenlőség és viszonzosság az ugynevezett bevett vallásokra nézve is mindaddig legnagyobb részben csak irott malaszt. A törvény kimondta a nagy elvet, de azért teljes életbeléptetése tagadhatatlanul még mindig csak jámbor ohajtás.

Mindezek folytán az alulirt egyenlőségi kör azon alázatos kéréssel járul a mélyen tisztelt képviselőház elé: méltóztassék bölcs belátása szerint a valláskérdést minél előbb teljesen rendezni, a vallásfelekezetek egymáshoz való viszonyainak részletes meghatározásánál a zsidó hitfelekezetet is mindazon jogokban részesíteni, melyekben részesülnek majd az eddigi ugynevezett bevett vallásfelekezetek, addig is azonban az 1848-diki XX. törvénycikkben a bevett vallások számára biztosított jogegyenlőséget, és viszonzosságot a zsidó hitfelekezetre is kiterjeszteni.

Klapka elnök azon esetre, ha a kérvény elfogadtatnék, ezt nemesak a kör tagjai, hanem a város minél számosabb polgárai által aláírásra bocsátani indítványozza.

Miután Rákosi Jenő a kérvény azonnali tárgyalása ellen, Tavaszai és Királyi pedig a tárgyalás megkezdése mellett nyilatkoztak, a kérdés érdeméhez első szót Fenyvessy Adolf; a kérvény kettőt foglal magában, első részében a törvényjavaslat helyeslését, második részében azon kérést, hogy a jövő törvényalkotásnál a zsidó hitfelekezet az eddig recipiáltakkal egyenlőnek tekintessék. Szóló a kérvény első részét feleslegesnek, második részét pedig, ha a törvényjavaslat helyesletetik, időelöttinek tartja; ennél fogva a kérvény elvetését indítványozza.

Felesleges a törvényjavaslat elfogadása iránti reményt kifejezni azért, mert a képviselőház ismételve

határozatilag, tehát reá nézve kötelezőnek kimondotta a zsidóknak ezen törvényjavaslat értelmében leendő egyenjogosítását. A kör szóló szerint talán csak azért kíván most kérvényezni, hogy mindjárt első adott alkalommal kimutassa, miszerint politikai kérdésekhez hozzászólani és kérvényezni joga van. Ez utóbbit bebizonyítani fölösleges, mert ez minden egyes polgárnak is joga. Ily joggal pedig egyes vagy testület akkor élhet legnyomatékosabban, ha fontos körülmények ezt feleslegessé nem teszik.

Ha a kör mindamellett ez ügyben kérvényez, akkor ez csak úgy lehet indokolva, ha olyast kér, minek elfogadása még ma nem biztos. És így érthető volna, hogy a zsidó vallásfelekezet receptióját, illetőleg egyenjogosítását, úgy a mint ez a kérvény második részében a jövőre nézve kéretik, már most kérje. Ámde a kör már mult izbeni határozatánál fogva kijelentette, hogy a kormány azon álláspontját, miszerint a jelen törvényjavaslat csak az egyéni egyenjogosításra szorítkozzék, magáévá tette; időelőtti dolog volna tehát ezen felfogás szerint a jövő törvényhozás elvei tárgyában kérvényezni, kivált miután a kormány amugy is ismételve kijelentette, hogy a vallásfelekezeteknek egymáshoz és az államhozi viszonyát az egyenlőség és viszonyosság alapján fogja rendezni. Szóló nem látja tehát helyén e kérvényt és csak úgy találhatna indokoltnak egy kérvényt, ha a körnek elegendő politikai bátorsága volna mást kérni, mint a mit a kormány nyújt, kérni t. i. már a jelenre azt, a mit a kérvény második részében a jövőre nézve kér, azaz a zsidó vallásfelekezet receptióját.

A kérvénynek köröztetését aláírás végett az egész városban, mint azt az elnök indítványozta, azért ellenzi, mert az monstre petitiová fajluna, a minek szüksége pedig csak akkor áll be, ha a törvényhozásban, vagy annak egy nagy pártjában konok ellenszégülés mutatkozik, és azért a nagy tömegnek megindítását, mint erőpazarlást helyén nem látja.

Décsey Zsigmond fölöslegesnek tartja a petitio első részét, második részét pedig időelőttinek, azért is Fenyvessy indítványához járul.

Tencer Pál szintén feleslegesnek tartja a petitio első részét, mert úgy találja, hogy a képviselőháznak minden pártja, a klerikalis lapokon kívül az összes sajtó, tehát az egész közvélemény, kívánja a zsidók egyenjogosítását. Maga a baloldal egyik vezére sem azért nyilatkozott a törvényjavaslat ellen, mert nem akarja a zsidók emancipatioját, ő ennél még többet kíván: kívánja ugyanis a vallásfelelőséget. Ha az egyenlőségi kör e petitioiban sürgetné, hogy a zsidó vallás bevett vallásnak tekintessék, e petitio nagyon is helyén volna; ha a petitio egyedül azt tartalmazná, a mi annak második részében mint szerény óhaj van kifejezve, senkinek ellene kifogása nem lehetne, de jelenlegi alakjában szóló annak a képviselőház elé terjesztését sem czélszerűnek sem fontosnak nem találja. Ha azonban a közgyűlés mégis elfogadná a petitiot, szóló nem oszthatja az elnök indítványát, mely szerint Pest városának minél számosabb polgára írja azt alá, mert idő hiánya miatt könnyen történhetnék, hogy csak kevés aláíró akadna, mi az ügynek nem csekély mértékben árthatna.

Rákosi Jenő ismételve szólal fel a petitio ellen és kimutatni törekszik annak fölöslegességét.

Stupa óhajtja a petitionak a képviselőház elé terjesztését, mert azt hiszi, hogy ez által a zsidók

ügyének használni lehet. Szóló kívánja, hogy minden megtörténjék, a mi a zsidók emancipatioját sietteti, és azért nem helyeselheti az egyeseknek a petitio ellen felhozott érveit.

Kovács Lajos pártolja a petitio első részét, mert ő szintén óhajtja a zsidók minél előbbi egyenjogosítását, de fel kell szólalnia annak második része ellen, mert nemcsak a zsidó, hanem a görög óhitű, protestans, sőt a katolikus vallás hívői is szenvednek megszorításokat és várják a kormány és a törvényhozás ebbeli intézkedését.

Dux tökéletesen helyesli a petitio tartalmát, mert úgy tudja, hogy még számos az értelmiséghez tartozó egyének, és ezek között még irók is, ellenei az emancipationak. Szóló hivatkozik egy ma megjelent lapra, mely a zsidókat kigunyolja és denunciálja. Beszédét azzal fejezi be, hogy a petitio első részét nem tartja feleslegesnek, hanem szükségesnek; második részét nem tartja idő előttinek, hanem nagyon időszerűnek.

Királyi Pála körön kívül való aláírások gyűjtése ellen szólal fel és megczáfolja azok nézeteit, kik a petitio ellen felszóltak.

Giczey Samu már azért is kívánja a petitio felterjesztését, minthogy ezzel az egyenlőségi kör a kormányt gyámolítja.

Bródi Zsigmond mint a petitionak szerkesztője és előadója hosszabb beszédben czáfolja az egyes szónokok által a petitio ellen felhozott érveket,

Ezek után az elnök felteszi a kérdést: helyesli-e a közgyűlés a petitiot és kívánja-e, hogy a képviselőháznak benyujtassék. A közgyűlés majoritása a petitiot változatlanul elfogadja és a képviselőház elé terjesztését óhajtja.

Végre Tencer Pál indítványára egyhangulag határozatott, hogy az elnök, Klapka György, a petitiot személyesen nyujtsa be a képviselőházhoz. Ezzel a mintegy 200 tag jelenlétében tartott közgyűlés be volt fejezve.

S z e m l e.

A „Pesti Napló“ írja:

Rövid napok mulva az országgyűlés egy régi tartozást rovand le az emberiség és hazánk egy nevezetes néposztálya iránt. Ki lesz mondva a zsidóknak politikai jogok tekintetében teljes egyenlősége a keresztény hitfelekezetekkel, s eltörölve minden, ezzel ellenkező régibb törvény, rendelet vagy szokás.

S ezen epochalis reform, röviden és szabatosan, csak néhány sorba foglalva, lesz kimondva; semmi fentartás, semmi feltétel avagy kivétel hozzá nem költe.

Felmerült azonban és számos követőkre talált azo eszme, hogy e kérdést nem tisztán politikai szempontból s a pillanat valódi szükségének megfelelő módon kellene megoldani, hanem magasabb emberiségi szempontból fogni fel, s egy, az általános vallásszabadság elvén alapuló oly törvényt hozni, melyben — a zsidók megnevezésének kikerülésével — minden létező vagy létezhető vallásfelekezetek már előre befoglaltatnának.

Nem szándékunk s nem is feladatunk, a törvényhozás tárgyalásainak elébe vágni. A honatyák bölcsességétől függ, ha vajjon az angol rendszert követik-e, mely mindig a létező tényezőkkel vet számot, a concret esetekről szokott rendelkezni, — avagy a francziát, mely szereti az általános elvek csillogását, az octroyt, a rögtönzést.

Csak annyit szabad mondanunk, hogy ha mi p. o. ma kimondjuk a zsidók egyenjogusítását, az legkevésbé sem akadályozza, hogy holnap tárgyalás alá vegyük az általános vallásszabadság minden hitfelekezeti egyenlőségének kérdését.

Hogy a kérdés nem oly egyszerű, mint a minőnek első tekintetre látszik, hogy azt nem volna czélszerű amugy mellékesen elütni, hanem tüzetesen kell és minden oldalról, a kimondott elvből vonandó következtetésekre való tekintettel is, meghányi-venni, azt a következő pontozatok mutatják, melyeket, úgy a mint tollunk alá jönnek, csak laza sorokban iktatunk ide.

1. Legyen-e az államnak, mint olyannak, hivatalos vallása, vagy elvben vallástalan legyen?

2. Az uralkodó vallása. A koronázási eskü és szertartás.

3. A püspökök s általában az egyházi rend politikai állása:

a) fekvő birtokaik, dotatióiknál, —

b) a törvényhozásban részvételüknél fogva.

4. Nemzeti egyház. Pápaság.

Concordatum. Placetum. Felügyelési jog.

A világiak egyházi ügyei; az egyház világi ügyei.

5. Ünnepek megülvése.

Minden hitfelekezet megtartsa mindenikét, vagy mindenik csak a magáét?

6. Kell-e minden embernek valamely vallásfelekezethez tartozni?

7. Mikor vesz az állam tudomásul valamely vallásfelekezetet?

8. Kérdezheti-e ennek hittételeit, erkölcsanát?

Vagy elég, ha tagjait egyszerűen csak polgári kötelességei teljesítésére szorítja?

9. Kötheti-e politikai jogok élvezetét feltételekhez, s különösen valláshoz és mennyiben?

10. Oltalma alá veszi-e a tudomásul vett felekezetet, különösen annak egyházi felsőbbségét?

Szükség esetében karhatalmat ad-e ennek:

a) idegenek, — b) saját tagjai ellen?

11. A vallásos doctrinák behatását a polgári viszonyokra, szerződésekre stb. elismeri-e?

Polgári házasság. Eskütétel. Katonáskodás. Soknejűség stb.

12. Egyházi és iskolai szükségükről valamennyi vallásfelekezetnek gendoskodik-e az állam?

Vagy csak a mennyiben rászorulnak? Vagy épen nem s mindannyit magára hagyja?

Szolgáljon e 12 pontos vázlat épen csak gondolkodási anyagul.

A „Magyar Ujság“ban Irányi Dániel a következőt írja:

Az igazságügyi miniszter, mint már előbb Pest, úgy később Debreczen városának megsemmisítette azon határozatát, mely szerint az izraeliták az esküdtek közé fel nem vétettek.

Bár mennyire méltányoljuk is azon szabadelvű indokot, mely Horváth Boldizsárt e részben vezette; s bár mennyire ohajtjuk is izraelita honfitársaink mielőbbi tökéletes egyenjogusítását a haza keresztény lakóival; mégis nem lehet nem igazat adnunk Debreczen városának, a mennyiben a maga hivatalos eljárásának alapjául a fennálló törvényt, nem pedig ennek ellenére, az elvont szabadelvűséget választotta.

Mert akárhogy okoskodik is az igazságügyér, a büntető törvénykönyvi javaslat, melyre leginkább építi rendeletét, csak épen javaslat és nem törvény; a fennálló törvény és gyakorlat ellenben az, hogy be nem vett valláshoz tartozó lakos, bírói tisztet nem viselhet. S jól mondja a nevezett város tanácsa, hogy az ily önkényes törvényt magyarázat ellen még akkor is köteles felszólalni, mikor az a kor szellemével megegyező módon történik, ezt követelvény a törvény iránti tisztelet; valamint helyesen jegyzi

meg továbbá, hogy azt annyival inkább helyén látja lenni, mert a mint a jelen esetben a haldás, úgy máskor a reactio, a jogfosztás szellemében tehetne a kormány a törvényen erőszakot.

A mi vél eményünk szerint tehát nem büntető törvényi javaslatnak törvény erejére erőltetésével kellett volna a miniszternek a zsidók összejárását elrendelni, hanem [ha már elrendelni akarta, avval indokolni azt, hogy az egyenjogusítási törvény ugyanis rövid nap mulva, még a jelen ülészek alatt, előterjesztetni s minden bizonynyal megszavaztatni fogván, az előleges összejárás egy pótlék munkától kiméli meg a tanácsot. Vagy pedig, a mit még inkább óhajtottunk volna, nem kellett volna oly sokáig késni az ugyis mindössze két szakaszba foglalt egyenjogusítási törvényjavaslattal, hanem azt nyomban a koronázás után elfogadás végett bemutatni az országgyűlésnek.

Mi már azóta valóban be is mutatott javaslatot illeti, nem tudom vajjon az izraelitáknak polgári és politikai tekintetben a keresztényekkel egyenjogusítása alatt, a kormány a keresztény és zsidó közötti házasság köthetését is érti-e, vagy pedig ezt, nehogy e miatt a sürgetőbb főkérdés, azaz az emancipáció fennakadjon, a polgári házasság iránt remélhető törvénynek tartotta-e fenn.

Az első esetben attól félünk, hogy az ily vegyes házasság az összejárást teljesíteni hajlandó pap hiánya miatt lenne lehetetlen, mert nemcsak a keresztény, akármily felekezeti legyen is, hanem talán az izraelita pap is megtagadná az ily vegyes felekeknek az áldást. A második esetben nem ajánlhatjuk eléggé a kormánynak, hogy a polgári házasság iránt legalább megengedő módon, nemcsak mint az izraeliták egyenjogusítása következményét, hanem annál fogva is minél előbb terjeszsen elő javaslatot, mert a mint tudjuk, a mindinkább terjedő nazarenusok is a papi áldást, sőt általában a papi intézményt elvetik.

Ezen vallásfelekezetet illetőleg az utolsó pestmegyei bizottmányi gyűlés jegyzőkönyvéből azt látjuk, hogy azok sem esküdni nem akarnak, sem anyakönyveket nem vezetnek.

Mi nem fogjuk azért kárhóztatni a bírót, hogy az esküdni vonakodó tanura törvényes büntetést mér; de másrészt helyén látjuk a vallásszabadság nevében arra kérni az igazságügyért, hogy azon polgároknak is, a kik vallásos fogalmaikkal ellenkezőnek tartják az esküvést, a tanuskodást oly törvény hozatala által tegye lehetővé, mely szerint azoknak más forma ünnepélyes bizonyítása esküerejűnek tekintessék, valamint tekintetik Angliában a quakerek egyszerű állítása a bíró előtt, természetesen a hamis esküvökre szabott büntetés az ily egyszerű állítás hamisága esetére is kiterjedvén.

A mi pedig ez anyakönyveket illeti, ilyeneknek vitele mulhatatlanul szükséges levén, ha azokat a nazarenusok maguk vinni vagy hajlandók vagy képesek nem lennének, ezen tiszt a községi előljárók vagy jegyzőkre bízandó, a kiknek a születések, házasságok és halálozások bírság terhe alatt be lennének jelentendők. Hasonló intézkedés Angliában is létezik.

Egyébiránt legjobb lenne ezen kötelességet az ország többi lakosait illetőleg is a papokról a világi hatóságokra ruházni által.

Végezetül, visszatérve az izraelitákat tárgyzó törvényjavaslatra, miután az időségi sajtó sürgetése ellenére sem az általános vallásszabadságot, sem a mint már feljebb érintettük, még csak a zsidóknak a keresztényekkel való egybekelését sem biztosítja az, lehetetlen nem azon gyanura jönnünk, hogy a miniszterium a felsőház egyházi tagjainak előrelátott ellenzésétől ijedt vissza, a mely pedig, miután a kérdés a nemzet roppant többségénél megérett, bizony bizony csekély nyomatókkal bírva. Pedig hogy megérett, alig szenvedhet kétséget.

Volt idő, pedig nem oly régen, mert csak 1848-ban történt, mikor az általános szabadsági mámor daczára nemcsak a városi polgárság, de az ifjuság is ellenezte az emancipatiót, az alsónép itt-ott tettelegességekre is vetemedvén izraelita honfitársai ellen

olyanyira, hogy legőszintébb barátai is az egyenjoguságnak kényteleneknek látták magokat azt boldogabb időre elhalasztani. De ime, alig egy év múlva, a közösen folytatott hazai védelem emléke alatt, ellenvetés nélkül határozhatta el a szegedi országgyűlés, mit a pesti képviselőház és miniszterium még keresztül vinni nem mertek volt. Jól emlékezem, hogy többi között tölem kérdezte Szemere, ha bizvást előterjesztheti-e az arra vonatkozó törvényjavaslatot, azaz, ha azon párt, melynek egyik csekély tagja magam is valék, fogja o pártolni? mit is én barátaim gondolkozását ismerve, bátran megjósolhatni véltem. S úgy is lett, mert ha az ugyanakkor benyújtott nemzetiségi törvényjavaslat felett megoszlottak is a nézetek, s többen a szaba delvü tagok közül ellenünk szavaztak: az izraeliták egyenjogusítása tudtommal ellenszó nélkül iktattatott törvénybe.

Azóta az idő ismét haladt, úgy, hogy mainap nemcsak a zsidóknak politikai és polgári egyenjogusítása a keresztyénekkal, hanem az ezek és amazok közötti házassodhatás, sőt általában a vallásszabadság ennek minden következményeivel, s a vallásfelekezetek közötti egyenlőség is talán komoly ellenkezés nélkül lenne létesíthető.

Ha mindazonáltal a lehető nehézségek iránt a távolból tévednénk, az esetre, nehogy az izraeliták egyenjogusága e miatt legkisebb halasztást szenvedjen, a többi, a vallásszabadság és egyenlőségre tartozó reformokat inkább külön és azután tárgyalatni óhajtuk.

— A „Pesti Hírnök“ írja: „Beszélük, hogy néhány gazdag zsidó, hálaérzetből az emancipációért, a szabadságnak 20 ezer forintos szobrát akarja faragtatni az országház csarnoka számára. Nem tudjuk, gőg sugalta-e inkább ez eszmét, hogy a zsidót szakadatlan a parlament emlékezetében tartsa, — vagy a nemzet költői jellemét akarják symbolizálni, tudván, hogy a magyar az inproductív sállangban nagy örömet talál. Biztosíthatjuk a tervezőket, hogy a magyar ember az emancipáció korszakát emlékszóbor nélkül sem fogja soha feledni, — a mi pedig a szabadságot illeti, egykoru levén az a magyar nemzettel, a legnagyobb parodia lenne annak symbolizálását az emancipáció korszakához kötni. A politikai egyenjogusítás a zsidókra nézve azonban kétségkívül megbecsülhetlen momentum, — de éppen azért nem hisszük, hogy ők ezt nyomoru husz forintos értékű, bármily sikerült faragványynal akarják megörökíteni! Azok, kiknek kezében több a pénz, mint az ország többi összes millióinak, nem akaratják ily potom ajándékkal a nemzetet megsérteni. (Még az is többet érne, ha e csekély sommát az akademiának adnák, mely úgy sem kapott tőlük eddig semmit.) De nem illenek hozzánk e részben tanácsot adni s velök sejtetni, hogy e nevezetes esemény örökítésére productivabb s százezerekbe kerülő nyilvános emléket is emelhetnének a fővárosban, — a mennyiben azonban geniusukban nem igen rejlik közös országos intézetekre áldozni, emeljenek legalább monumentalis épületet Budapesten saját hitfelek kiképeztetésére, hogy ne kelljen Rabbijaikat, tanítókat, schachterjaikat stb. a magyar nemzeti fejlődés kárával a külföldről toborzani.“

Azt a hirt, hogy a zsidók az országház csarnoka számára háladatosságból 20000 forintos szobrot akarnak Engel által faragtatni, azt nem csak a Hírnök, hanem több helybeli lap is közölte. Helyeselték mindnyájan az eszmét, a „Magyar Zsidó“ azon ohaját is fejezte ki, hogy „ez eszme mi — hamarabb valósíttassék.“ A „Hírnök“, mint t. olvasóink látják, már nem éri be azzal, hogy e hirt közölje, hanem tovább megy egy lépéssel, és azt mondja, „hogy azok, kiknek kezében több a pénz, mint az ország többi összes millióinak, nem akaratják ily potom ajándékkal a nemzetet megsérteni. Ez a Hírnöknek kevés, ő ennél sokkal többet kíván.

A Pesti Hírnököt ez idő szerint nem egyedül Török János, hanem annak dicső fia Sándor is csinálja. Nem tudjuk, kit illet e kettő közül a dicsőség? Ugy látszik, hogy mind a kettő teljesíti ebbeli kötelessé-

gét. A fiu sokat, igen sokat köszönhet nemes apjának! Minden sorukkal árulják el, hogy szívük majd megreped, ha az emancipációra gondolnak, de látják, hogy már mi sem segít rajtuk. És mivel azt látják, felkiáltanak: a zsidókra nézve az emancipatio megbecsülhetlen momentum, adjatok tehát többet nyomoru 20000 forintnál, kiknek több a pénzetek, mint az ország többi összes millióinak. —

Ha a képviselőház Török Jánosok és Sándorokból állana, nem is kételkedünk, hogy hasonló indítványok szönyegre kerülnének, de szerencsére nem áll a képviselőház uzsorásokból, kik csak háláért tesznek jót. A kormány nem kötötte a törvényjavaslatban feltételhez egyenjogusítástunkat, és mi nem ígértünk, de nem is ígérünk semmit, mert a kormány és a képviselőház — mint azt minap Klapka tábornok mondotta — csak is régi köteleességet teljesít irányunkban. Boszankodjanak tehát apa és fiu is a mikor és a meddig csak tetszik, hisz úgy sincs szebb dolog az állhatatosságnál.

Pest, 1867. évi deczember 10-én.

Minden bölcseség kezdete, az Ur félelme!

Lássuk, mennyire viszi az embert a politikátlan tudatlanság. A „Hon“ esti lapjának 132. számában ezeket olvassuk: „(Figyelmeztetnek minket) hogy Pesten nemcsak vallási szertartások, de szakismeretek tekintetében is külön vannak az izraeliták. Van ugyanis egy „orthodox jüdische Handelsschule.“

Én ámbár nem vagyok zsidó, mégis kötelességemnek tartom ezen orozatlan viszketegeési vágyat illető kórlátai közé visszaszorítani, visszaküldeni „figyelmeztető“ a gymnasium ötödik osztályába: folytassa tovább tudományos művelődését, s tanuljon ember lenni; azután vesse le iskolaporos ruháját, s ne legyen mások vak eszköze. Pirulnom kellett a figyelmeztetés olvasásánál, hogy az egy ember tollából foly, ki magát „akadémiai tanárnak“ lenni állítja.

Van szerencsém a pesti kereskedelmi iskolákat ismerni, de sehol sem találok: orthodox jüdische Buchhaltungot, sehol orthodox jüdische Rechenbuchot, sehol semminemű: orthodox jüdische tankönyvet. Különbön a példa vonz, nem kell ilyesmin csodálkozni. Ha az egyik felfedezheti: „Lugos, Szeben, Becskerek vármegyék,“ miért ne keresztelhetne egy másik is.

Vannak, az igaz, Pesten kereskedelmi iskolák nevelő intézettel összekötve, és, hogy itt a vallási szertartások megtartására a legnagyobb gondot fordítanak, és kell is fordítatni, ezt nemcsak minden izraelita követelheti, még pedig jogosan, hanem velem együtt, minden józanon gondolkodó keresztény helyesli. Becsületes keresztény nem rosálja a zsidó nak, ha twillemmel imádkozik, ha fődött fővel eszik. — Elöttem csak az ember kinek vallása van. Nem azért adja a zsidó gyermekét nevelésbe, hogy csak tánczolni, finoman társalogni, s nőknek udvarolni tanuljon, hanem, hogy ott fogékony szívébe az isten iránti tisztelet és hálaérzet magva is becsepegtessék, s az ott magát édes gyümölcsöt termő fává nője ki. Az egyedüli támasz, mely a bal sorsban szenvedőknek vigaszt nyújt: Isten.

Vagy talán bujtogatni, a rágalmazás és viszálykodás magvát akarja szétszórni „figyelmeztető“ ezen válságos időperczen? most, midőn annyi méltatlan s jogtalan hányatás után az egyenlőség békés révébe akarjuk vezetni testvéreinket! most, midőn az egész haza, az országgyűlés benső illettséggel pártolja a kiegyenlítés magasztos eszméjét; most akarja ő kórlátolt felfogásával a népek millióinak barátságos jobbát zsidó társainktól visszavonatni? Ne ütöközzenek meg ezen a zsidók, van minden társadalomban szemét, a szemétben undok féreg, mely a kertbe hozatván a nemes csemeték gyökereit megrágnja, de később megtalálja a gondos kertész, s jutalmul éles ásójával ketté vágja a haszon-

talant. Méltó megvetéssel s undorral ferdulunk el mi az ily gyáva lélektől, ki a nagy világban senki, s egy még nagyobb senkinek poltron uszályhordója.

Csak az egyet sajnáljuk szivből, hogy ez egyént több előkelő izraelita is emelte oly állásba, melyet jogtalanul bitorol, s honnan most megbocsáthatlanul jötevői megrontására, kigunyolására törekedik.

Bátorkodnám azon bizonyos urakat kérdezni: ugyan mi jót, mi nemeset tanulhat a zsidógyermek az oly tanártól, ki a hazai lapok egyik legderekbájában kikel a zsidóság vallási szertartásai ellen? Hát azért választák őt egy kereskedelmi iskola tanárává, hogy a vallást iparkodják Ierontani? Nem toltá őt senki a zsidóság nyakára, voltak ott más becsületes tanférfiak.

A kereskedelmi iskola tanára foglalatoskodjék a tantárgyak előadásával, ha arra képes, különben tanulja meg a magyarnyelvtan szabályainak rendszeres használatát; ne irjon oly levelet, mely hemzseg a nyelvtani hibáktól, különösen akkor, midőn ő egy felsőbb kereskedelmi iskolában a magyar nyelvtan tanára. Végre is elfogulatlan kebellet mondhatunk szitkot az ily egyénekre, s egyszerűen, minden szóanalom nélkül csak megvetni tudjuk az oly gyalumatlan tudatlanságot, mely embertársaink vallási szertartásaiából semmit sem tudván, annak megtartóit nyilvánosan medtámadja. A példaszó ezen felpöfeszkedő butaságra így hangzik: nem tudja már Pál elbizakodottságában, hol kaszál!

Termei Gyula.

T A R C Z A.

A két honvéd.

1.

Ágyu bömből, puska roppan,
Böven arat a halál.
Két honvéd az első sorban
Egymás mellett bátran áll.

Egy helységből mind a ketten,
Egy nap állottak be ők,
Együtt minden ütközetben . . .
— S harczmezőn nincs rang, se gög;

S bár az egyik: uri hajtás,
Otthon nagyra áhító,
Itt a másikkal jó pajtás,
A ki pedig csak — zsidó.

Ágyu bömből, puska roppan,
A halál ugyan arat,
Két honvéd az első sorban
A holtak között marad.

Távol elhal az „Előre!”
Elvonult az ütközet.
Este száll a vérmezőre
S egy-egy mély sohaj rezeg.

A két honvéd is felócsul,
S bármint égnek sebeik:
Felvánszorgnak a vértóból
És egymást megismerik.

Azt egy golyó érte vállba,
Kiheveri biztosan;
De e m e n n e k a féllába
S a félkarja oda van!

2.

Lassan gyógyul, gyógyultában
Még sajjóbban fáj a seb:
Hogy küzdelmek mind hiában,
A haza is — elesett.

Honfi, honját a hazában
Szertenézett s nem lelé.

Van az urfi bujdosóban,
Idegen hazák felé.

Gazdag urfi dolga könnyű,
Ő sehol sem idegen;
Néha jó szemébe könnyű,
Letörli s tovább megyen.

Kéjről kéjre, lepkeszárnyon
Lebben, élvez mindenütt;
Mindenütt jó enyhe árny van,
S boldog Isten napja süt.

Földhözragadt, csonka, béna,
De koldulni nem tudó,
Jár, kenyerét keresvén, a
Szegény félkezű zsidó.

Árucikkeit kínálja:
Elfordulnak hidegen.
Utcagyermek meghajgálja . . .
— Ő itthon is idegen.

3.

Földerült a haza napja,
S ébredő remény között
Bujdosását abba hagyja
S haza jó a száműzött.

Ujra szent lón a polgárjog,
A szabadság ujra áll;
A törvényre, — ez a zálog —
Szent esküt tett a király.

Dicsőség lett a honvédnév
Aranyos lett a bitó . . .
Csak egy hordja bélyegét még,
S régi lánczát — a zsidó!

Szabad lett a haza népe,
És a jog közbirtok ám!
Csak egyen nincs Isten képe:
A zsidónak homlokán!

4.

Urak ülnek dús asztalnál,
Megjött jó barát körül.

Fris pincézerek serge szolgál,
Billikom telik s ürül.

A zajos vendégszobába
Lép egy házaló zsidó.
Nincs fél keze, fa fél lába,
Nyomora megindító.

Holmi csecsebecsét árul;
Ez vesz; az mond: állj odább!
Köny gördül le szemhéjárul,
S megy — koppanva a faláb.

„Honvéd voltam — a hazáért —
Mit védtem benne én?“
— Egy fölugrik; ah ráismért!
S hő sugár ragyog szemén.

„Állj meg!“ így kiált — „nem ismersz?“
Nem feledtelek el én!“
S a zsidó — ah, egy ilyen percz! —
Sir az urfi kebelén.

S szól az urfi: Hej barátim!
Mi is védjük a hazát;
S földeinket dús határin,
S jogaink szent igazát;

Fölkelénk oltalma végett,
És úgy kelle lennie . . .
— A szegény zsidó mit védett?
Neki nem volt semmie!

S védte meg őt, hősen, hűen,
S elfojtotta panaszat.
Védte — vaj mit? egyszerűen,
Érdek nélkül — a hazát!

Fölugornak a vendégek,
Minden pohár megtelik.
S nevén a „zsidó-honvédnek“
Ürülnek ki öbleik.

Neki két köny rezg szemében:
Egy a múltért, oly nehéz;
A másik szivárványfényben
A közel-jövőbenéz!

Barnay Ignác felköszöntése az egyenlőségi körben Klapka György tiszteletére tartott lakoma alkalmával.

Korunk, melyben élünk, a nemzetiség kora; minden nemzet a maga jogait, nyelvét, szokásait, önállóságot védi és sürgeti. Mi magyarok is szép magyar hazai nyelvünket szeretjük és mi veljük, egy fényes példát akarok arra bemutatni, hogy magyar nyelvünk minő nagyszerű képző tehetséggel bír, s ez a fényes példa, nagyérdemű és köztisztelt elnök urunk Klapka György urnak a neve, kit ma tisztelni szerencsénk van. — A Klapka név nemcsak hazánkban, de az egész mivelt világban ünnevelt és tisztelt név, ő a magyar nemzetet nemcsak hazánkban de a külföld előtt is dicsőítette; én korántsem bírok azon képességgel, e fényes asztali társaság előtt e nagy hazafinak bokros érdemeit és hősi tetteit méltólag ecsetelni, de legyen nekem megengedve, honi nyelvünk képző tehetsége bebizonyítására a Klapka nevet

elemezni, hogy lássuk, mi foglaltatik e névben, és minő négy rokonságban áll már maga a név egyenlőségi körünkhöz. —

Ott találjuk e dicső névben az **alak** szót.

Alakult a mi körünk, és alakult mint szabadelvű haladó egyelet, alakult azon szilárd feltevessel és nagy feladattal, hogy hazánk minden politikai, közhasznú és üdvös ügyeire hathatos befolyással bírjon, hogy itt fővárosunkban mivelt, öntudattal bíró polgárosztályt képezzen, és a közügyekre nézve általános részvételt és tevékenységet gerjesszen. Már tisztelt tagtársaim, ha ezen nagy horderejű és fontos czélokra nézve sikert elérni ohajtunk, ha már ma is egyenlőségi körünk némi sulynak, tiszteletnek, és reménynek örvend, azt, valljuk meg őszintén, csak azon szerencsének köszönhetjük, hogy sikerült Klapka György ur elnöksége alatt alakulnunk. Ő ragyogó fényes nevével adta körünknek a becsületességet, a tiszta szeplőtlen hazafiságot, és a közhaladás alakját;

találjuk továbbá e névben az **alap** szót.

Minden testületnek, minden egyeletnek szilárd és erős támaszra és alapra van szüksége morális tekintetben, de anyagi fentarthatására nézve pénzalapra is. — Már ha kétséget nem szenved, hogy egyenlőségi körünk morális tekintetben biztosabb és fényesebb alapot nem találhatott volna, mint az által, hogy Klapka ur az elnökséget elvállalta, egyeletünk anyagi eltarthatása iránt sem kell aggódnunk, igaz ugyan még nincs elég butorunk, még mindenben hiányt szenvedünk, de én is tisztelt tagtársunk Királyi Pál urral azt mondom: van egyenlőségi körünknek nagy jövődjöje, mert hiszen Klapka a nagy hazafi a mi elnökünk és ez egyenlőségi körünknek legszebb alapja.

Benfoglaltatik a dicső Klapka névben a **lap** szó is.

Tisztelt tagtársaim! akár mennyire panaszolják egyes tagok hogy még nincsenek elég lapjaink; hogy ez a lap hibázik, hogy amaz lapot kell szerezni, az tagadhatlanul igaz, hogy oly elnökünk van, kinek a hazai történelem oly lapot tart fenn, minél dicsőbb és fényesebb nem igen létezik. Ebben a lapban be lesznek vésvé Klapka vitéz tábornokunknak nagy és hős tettei, határt nem ismerő hazafisága, és emberszeretete, melylyel ő a hazának annyi számtalan drága és becses emberéletet tudott megtartani — mást nem említve mint a komáromi capitulatiót, mely által ezerek és ezerek a vésses haláltól, a kínos fogságtól, aljas rabszolgaságtól meg lettek mentve

Hogy önök türelmét ki ne fáraszszam, engedjék még végre azt említeni, hogy a dicső Klapka névben a **kalap** szó is foglaltatik.

A kalap az emberi öltözetnek az, mi a háznál a fődél, vagy a háztető. Ugy mint ez, ha jó és tartós, a házat az eső és minden zivatar káros befolyásától megóvja, úgy a kalap is az embernek oltalmára szolgál különféle minőségben; ha nagyon meleg, és az ember a napsugarat ki nem állhatja, felteszi a kalapot, ha hideg és meghűtéstől fél, felteszi a kalapot, az esőben, szélben feltett kalappal jár, ilyen kalap politikai egyletekre nézve, a jó, körültekintő és bölcs vezér. A jó vezér a heves tulesapongást, a szenvedélyeket mérsékli és letartja, a hideg téllenség és közönyösségből felriaszt és tevékenységre buzdít: ily dicső vezért nyertünk mi elnök urunk személyében, kövessük őt, ő mindenben biztos irányt fog adni és a még nem rendezett viszonyaink tömkelegéből biztos partra fog vezetni. Azért emelem poharomat és azt mondom: áldja meg, tartsa meg az Ur Isten Klapka szerett elnök urunkat. —

Még egy rövid felköszöntésre kérem ki önöknek becses türelmét. Látok e diszes vendégkoszoruban egy kitünő, híres, szintén a haza egyik köztisztelt és érdemdu nagy férfit, elnökünk méltó bajtársát, Perczel Mór tábornok urat. Perczel minden perczét, melyben élt és él, a hazának és annak jólétének szenteli. Ő az egyenlőség zászlaja mellett mindenkor a legbuzgóbb bajnok volt. Ő szintén egyike azon nagy hazafiaknak, kik a magyar nevet

nemcsak itt, hanem külföldön is diszítette. Azért emelem másodszor poharamat azon óhajjal, hogy az Ur Isten tartsa és áldja meg Perczel Mór tábornok urat.

P e s t.

Reméljük, hogy t. olvasóink nem felejtették el multkor rendelt légyottunkat: az árvaházban: folytassuk körutunkat, meglátják, igen tanulságos lesz, főképp t. olvasóinkra nézve. Távól legyen tőlünk minden czélzás, de habozás nélkül állítjuk, hogy az intézet souterrainjében — mert ide érünk — uralkodó rend s tisztaság nem egy háziasszonynak szolgálhatna mintaképül; no de nem is csoda, mikor itt husz jobbnál jobb gazdasszony vizsgál, ügyel s rendel.

Mielőtt a konyhába lépünk, a két éléskamra vonja magára figyelmünket. — az egyik az intézet gazdasszonyáé, a másik az intendansnőé. Csak nézzük sorba. Az intendansnő zárja alatt lévő kamarában mazsaszámra találjuk a különféle fajtaú liszt mellett a ludzsirt s a hüvelyesek egész sorát, a sarokban nagy káposztáshordó gerjed, szörnyüket szottyán, nehogy elkerülje figyelmünket, kisebb készletek állványokon a legkoserebb elkülönzésben — minden jótévő, mondhatnók pazar rendben. Az intendansnő kiadja a gazdasszonynak az egy hétre szóló eleséget, s ezt találjuk a másik éléskamrában, hozzá még néhány száz ajándékban kapott piros kecskeméti almát, az aransárga homokban meghunyászkodó sárga répát s a fontoskodó petrezselymet. Menjünk tovább, még pedig a java felé — a konyhába, innen meg az éttermekbe, mert notandum kettő van.

A konyhában vagyunk, elmondjuk a lyánkák étlapját. Kapnak pedig ők reggelinek rántott levest, szombaton kávé, ebédre három tálalt — rendszerint főzeléket s csak ünnepnapon tésztát, vacsorának az az ebédre főzött ételek tápláló plusát — péntek este frisset, egészséges, izletes ételeket esznek, kik szedtevette falatokat kapdostak csak ezelőtt a bőség s talán inkább a szánakozó nyomor asztaláról; de öröm is nézni sápadt arcaikat lassan kipiruló foltjait, a nyomor mezén a humanitás rózsáit. — A lyánkák ketteje felváltva minden héten a konyha körül alkalmaztatik — ekkép nem mulasztatván el semmi, mi a növendékek minden tekintetbeni kiművelésére haszonnal lehetne, gondoskodva van testi, úgy mint szellemi kiképeztetésről — a betű varázsereje s a tí szorgossága összműködésben a főzőkanál tápszert képző türelmével.

Az étteremben hosszú asztal mellett kétoldalvást padok nyulnak el, a sarokban maguktól a növendékektől csillogóra surolt étszereket, tálakat stb. tartalmazó kredenz, a falon Ó Felségeik arczképei, ugyancsak ajándékok, mint mindenütt, úgy itt is a legörvendeztetőbb harmonia. A kisebb étteremmel a hölgyek már előre is gondoskodtak a később netalán szükké válándó helyiségről.

Ime bejártuk az intézet valamennyi helyiségeit, s ha hozzáteszszük — mit már fentebb kellett volna — a kétágyas betegszobát, a felügyelőnő s a cselédség lakszobáit, hü képét nyújtottuk ez áldásteli intézetnek. Most még csak valamit.

A nőegylet mindjárt megalakultakor czélba vette az árvaleányház felállítását, de a tetemes áldozatok, mikkel az eszme valóstítása egybe volt kötve, egyelőre hihetőleg lehetlenné teendették azt, ha egy nagylelkű

urhölgy, a multkor elhunyt Herz-Pollak Borbála asszony 10,000 frt metalliques felajánlása által az első alapot nem szolgáltatva volna. Az egylet napról napra szaporodó tagjai sem kimélték tetemes áldozatokat, úgy hogy a választmány biztos eredmény reményében saját felelősségére vette meg a házhelyet s vétette foganatba az építkezést, azt oly erélylyel folytattatván, hogy alig néhány nap mulva már készen állott az árvák befogadására. S mennyire voltak némely választmányi tagok fáradhatlanok az első berendezés kellekeinek beszerzése közt; hogy mentek gyakran boltról boltra, megvenni a lyánkák szükségleteit a köpönyeg posztójától a fésűig — ingyen; mennyire örültek, ha körutjokból visszatérve, elégedetten tekinthették a nap eredményeit, s mily türelmetlenül várták azt a 6-ik októbert, az intézet beszentelése napját, melyen boldogságos szívvvel láthatandják tizenkét árva boldogított szemepárját! Kivánságuk teljesedésbe ment, az intézet áll, virul, s fenállása az eddigi szerény alapon biztosítva van, — de kérdjük: ne várhassák joggal e nemeslelkű hölgyek, miszerint jótékony emberbarátok figyelemmel viseltetvén szegény pártfogoltjaik irányában, lehetségesítsék azt, mi után most annyira epednek, legalább még 12 árvát szoríthatni szerető karjaik közé? Ép azért ajánljuk ez intézetet az emberbarátok legmelegebb figyelmébe, s ismételjük kérésünket: nézzék meg, templomban nem fogják el őket istenibb érzelmek, mint ez áldásos termekben. Ha elmennek, ott látják érzembeöntve az árvaleányház őrangyalait, kik elég szerencsések e ház felvirágoztatását számíthatni főgondjaik közé, kiknek mindegyike egy-egy anyja az atyátlan, anyátlan árváknak. Ide iktatjuk neveiket, kik megérdemlik, hogy hazánkbeli hitsorsosink ismerjék őket, kik büszkén mondhatják magukról: exegi monumentum aere perennius. Nérsoruk: Barnay Johanna, Bischitz Johanna, Deutsch Paula, Ehrlich Katalin, Ellenberger Róza, Fleischl Katalin, Gans Józsefa, Goldstein Róza, Gottesmann Mária (elnöknő), Goldberger Róza, Herzl Mária, Holitscher Mária, Kassovitz Róza, Kohner Luiza, Kraus Amália, Munk Róza, Rechnitz Rebekka, Stein Fanny (intendansnő), Strasser Fanny, Ullmann Emilia. Áldja őket a közvélemény!

L E V E L E K.

Eperjes, 1867. évi december 10-én.

T. szerkesztő ur!

Meisel főrabbi rögtöni halálának hire mély fájdalmat keltett bennünk. Az itt alakult „Magyar Izraelita Egylet“ egyhangulag határozá el a vesztesség felett érzett közfájdalmunkat egy, a pesti izraelita hitközség előljáróságához intézendő részvét-feliratban tolmácsolni. Ugyanezen alkalomból dr. Austerlitz főrabbi egy remek gyászbeszédet tartott a boldogult felett, melyben az elhunyt szóközi tehetségét kiemelvén, szívünkéből fakadó fájdalomunknak méltányos és igazságos kifejezést adott.

Mi tanodánk állapotát illeti, megemlíthetem, miszerint az utolsó évi-vizsgálat jól ütött ki, hogy az oktatás hazai nyelvünkön foly, és, hogy a jelen tanév kezdetével még egy tanerő alkalmaztatott.

Községünk előljárójának és választmányi tagjainak újjáválasztása f. hó 24-ére van kitűzve, melynek eredményét annak idején t. szerkesztő urral közölni el nem mulasztandom.

Topolya, 1867. évi december 8-án.

T. szerkesztő ur!

A topolyai izr. hitközség 100 családot és 60 lelket számlál, melyek nagyobb része a közép vagyon osztályába számíthatók. — Van szép téres templomunk, melyben tiszteletre méltó rab-bink Barach Lipót ur érdekes és tanulságos szónoklatokat tart. —

Már 30 év óta állandó iskoláinkban, két jeles tanító működik, és tantárgyaikat csupán magyar nyelven adják elő. —

Hitfeleink között általános magyar szellem uralkodik. —

Mezővárosunk kebelében „Olvasó kör“ is vagyon, melynek tagjai szép számmal zsidók, de csak árnyéka sem létezik. . .

Már 19 év előtt reméltük, sőt meg voltunk róla győződve, hogy valóságos polgárai leendünk a hazának. Ime eljött valahára a várva várt idő, hol a zsidók egyenjogusítása nem sokára törvényesen ki lesz mondva. Hitsorsosaink kettős örömet fognak élvezni, mert nemcsak zsidók hanem magyarok is lesznek. És lehetne-e a magyar nemzettől, melynek zászlajára a haladás és szabadság van írva, mást várnunk? már eléggé érett: reméljük, hogy vitára nem fog alkalmat adni.

E. S.

Koltha, 1867. évi november 28-án.

T. szerkesztő ur!

Az utolsó leveleim egyikében említém, hogy községünk előljárója hosszabb idő óta betegeskedvén, s nem egy izben vizsgáltatott t. Madarász József országos képviselő ur által, de az isteni gondviselésnek úgy tetszett, hogy községünk előljáróját Ernst Mózeszt életének 84-ik évében örök nyugalomba helyezze. — Végrendeletemben megemlékezett sok szegényről valláskülönbőség nélkül, s temetésére több előkelő keresztény is megjelent. Béke hamvaira!

Hogy iskolánkban több tantárgy magyar nyelven taníttatik, sok tekintetben volt előljárónknak köszönhető, de remélhető hogy Schwarz ur, a ki községek ügyeink vezetésével egyelőre megbízott, a magyar nyelvet gyermekeink kebelébe ültetni legszentebb kötelességének fogja tartani.

—r —k.

Vegyes hírek.

— Mult szombaton dr. Jellinek Adolf bécsi hitszónok a helybeli templomban hitszónoklatot tartott. Mi mint eseményt említjük e tényt, mert Pesten még soha nem távozott a közönség a hitszónoklat után annyi lelkesedéssel a templomból, mint ez alkalommal. Egész szombaton és az erre következő napokban, mindenütt beszéltek a szónokok mesteréről és rendkívüli remek beszédéről. A tisztelt hitszónok megígérte, hogy a beszédet Bécsben leírja és még e hét folytán beküldendi. Reméljük tehát, hogy azt legközelebbi számunkban egész terjedelmében lesz alkalomunk hű magyar fordításban közölhetni.

— Olvasóink még emlékezni fognak, hogy már mintegy két hónap előtt említettük, hogy Ludasi Mór ur, a Debatte ismert nagytehetségű szerkesztője, ki mint hirlapíró nagy érdemeket szerzett magának, kineveztetett a sajtó ügyek élére osztálytanácsosnak. A „Magyar Zsidó“ tegnapi számában a következőt írja: „Ludasi Mór ur, ki a lefolyt időszak alatt különféle szerepet játszott a journalistikai világban, kineveztetett a sajtóügyek élére osztálytanácsosnak; a mint látszik nem daczára annak, hanem csakis azért, hogy zsidó. Egyéb érdeméről eddigelő legalább keveset hallottunk.“ A „Pesti Hírnök“nek hasonló nyilatkozata nem lep meg bennünket, de egy zsidó lapnak ezen rossz akarata meg nem fogható.

Zágrábban a zsidók birtokképesítése a katonai határörvidéken, az ezen ügy megvizsgálására kiküldött katonai bizottság által egyhangulag lön megengedve.

— Illetékes helyről értesülünk, hogy a honosítási törvényjavaslat már elkészült, és már ő Felsője előleges helybenhagyását kinyervén, legközelebb az országgyűlés elé fog terjesztetni, de természetesen egyenjogusításunk után.

— A fővárosban építendő új zsinagóra már mintegy 154,000 forint van előjegyezve. Biztos forrásból mondhatjuk, hogy ez összeg nagy részét oly zsidók jegyezték elő, kik a templomba mennek és nem nevezik magukat orthodoxoknak.

— Megjelent és beküldetett szerkesztőségünkhöz: „Az 1848-iki törvények és a katolikus egyház Magyarországon.“ Elmékedések az egyházreformról. Egy ultramontán papnak ajánlva. Irta Toldy István. Ára 1 frt 60 kr. Ajánljuk e jeles és szabadelvű írónak nagybecsű munkáját t. olvasóink figyelmébe.

— Megjelent a Spitzig Iczig című naptár 1868-ra. Lapunk jelen tárczája egy költeményt közöl mutatványal. Ujra ajánljuk a még tavalinál is nagyobb és szebben kiállított naptárt olvasóink figyelmébe. Bolti ára 90 krajczár.

Pályázat.

A helybeli izraelita hitközség négyosztályú tanodájában 1868. évi april elsején egy tanítói állomás, a rendes tanításért 350 frt és a bővebbített héber oktatásért 200 frt évi fizetéssel, betöltendő. A pályázók, kiknek főelemi tanítóságra képesítve lenni, és a magyar, héber s német nyelvet kellő tökéletességgel birniök kell: sziveskedjenek a sajátkezüleg irt és bizonyítványaikkal ellátott folyamodványukat 1868. évi február hó 15-éig az alulírott hitközségnek bérmentve beküldeni.

Baján, 1867. évi november hó 17-én.

A bajai izr. hitközség előljárósága.

Előfizetési felhívás

„Ilonka és Elemér“

czimű történelmi regényre.

Irta

Angyal Anna.

A szerzőnő az irodalmi téren még ismeretlen hangzásu neve daczára is bátorkodik ezen művét a t. cz. közönség meleg figyelmébe ajánlani annyival is inkább, miután kézírata kinyomatására több tekintélyes szakférfi által hízeltő nyilatkozatok mellett bátorítottatott.

Előfizetési ára az e napokban megjelenendő műnek 1 frt.

Az előfizetési pénzek a fentmegnevezett szerzőhöz küldendők H.-M.-Vásárhelyre.

A t. cz. előfizetők ivatek gyors beküldetésére kéretnek, miután neveik a könyv végén kinyomatva lesznek.

Epen most jelent meg:

Ábécze és első olvasókönyv

izraelita népiskolák számára.

Irták Bauer M. L. és Kohányi S. — Ára 20 kr.

A tiszta jövedelem egy része az országos magyar-izraelita tanító-egyletnek van ajánlva.

Kiadja Leitner M. L. 3 korona-utca 14. sz. a. Pesten.

E könyv, mely illetékes testületektől ajánlva van, egész új irányt követ és mind hitfelekezeti, mind nemzeti tekintetben a kor igényeit tökéletesen kielégíti.

E könyv német nyelven is kapható.